

Коледж приватного вищого навчального закладу
«Кіровоградський інститут державного та муніципального управління»
Класичного приватного університету»
Циклова комісія соціальної роботи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор коледжу
КІВІЗ «КІДМУ КІТУ»

В. В. Кошолуп

2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 1301 «Соціальне забезпечення»

спеціальність 5.13010101 «Соціальна робота»

форма навчання денна

(Шифр за ОПП МІН 2)

Кіровоград – 2015

Робоча програма «Історія соціальної роботи» для студентів за напрямом підготовки 5.13010101 Соціальна робота, 2015 року – 13 с.

Розробник: Т. В. Печериця – старший викладач комісії з гуманітарних дисциплін.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії соціальної роботи
Протокол від 23 12 2015 року № 4

Директор Коледжу ПВНЗ «КІДМУ КПУ»

В. В. Кошоп (підпис) (В. В. Кошоп) (прізвище та ініціали)
24 12 2015 року

Схвалено Науково-методичною комісією ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Протокол від 24 12 2015 року № 4

24 12 2015 року Голова Г. Ю. Шаркова

1. Опис навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 1301 «Соціальне забезпечення»	<u>Нормативна</u>	
	Напрямок підготовки 5.13010101 «Соціальна робота»		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): Соціальна робота	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2015 – 2016 н. р.	
Індивідуальне(і) науково (навчально) - дослідне(і) завдання <i>Модуль 1. Теоретичні засади соціальної роботи.</i> <i>Модуль 2. Основи системи соціальної підтримки та соціального забезпечення.</i>		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість годин – 54 год.		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,25 самостійної роботи студента – 1,125	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	20 год.	___ год.
		Практичні	
		16 год.	___ год.
		Семінарські	
		___ год.	___ год.
		Лабораторні	
		___ год.	___ год.
Самостійна робота та індивідуальні завдання:			
18 год.	___ год.		
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 2:1

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Історія соціальної роботи» підготовлений для студентів спеціальності 5.13010101 «Соціальна робота».

Основна мета дисципліни полягає в ознайомленні студентів з основними етапами зародження, становлення та еволюції зарубіжної та вітчизняної соціальної роботи від форм благодійництва до професійного виду діяльності.

Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів із історією соціальної роботи, особливостями її розвитку в Україні та світі.

Завдання навчальної дисципліни:

- сприяти розвитку у студентів навиків історичного мислення;
- надати знання про особливості, тенденції розвитку соціальної роботи в Україні та за кордоном;
- сформуванати комплексне уявлення та критичне ставлення до досвіду різних країн у галузі соціальної допомоги та підтримки різних верств населення, який розглядається у нерозривному зв'язку з історичним поступом даних країн;
- ознайомити студентів з основними періодами та найважливішими датами в історії становлення та розвитку соціальної роботи;
- дати уявлення про своєрідність формування та розвитку соціальної підтримки населення в Україні;
- сформуванати цілісне та системне уявлення про вітчизняні процеси розвитку соціальної допомоги, благодійності, професійної соціальної роботи;
- продемонструвати можливість використання зарубіжного і вітчизняного досвіду соціальної допомоги у практиці становлення і розвитку соціальної роботи в Україні.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати:**

- характерні риси та особливості основних періодів, хронологію основних подій, видатних осіб в історії виникнення та розвитку різних форм соціальної допомоги населенню в Україні та за кордоном;
- нормативно-правові документи, у яких декларуються та регулюються питання соціальної допомоги, як відомі з глибокої давнини так і приклади з сучасного періоду історії;
- сучасний стан соціальної роботи та моделі її розвитку;
- праці суспільних діячів, відомих політиків, письменників, філософів, де розкриваються питання милосердя, соціальної допомоги та підтримки;

Вміти:

- виробити у себе критичне ставлення до історичного минулого та перспектив соціальної роботи, її становлення та розвитку, вільно оперувати історичними фактами;
- детально та критично аналізувати зміст історичних моделей соціальної допомоги, які склалися у світі;
- розкрити зміст основних понять курсу, до яких відносяться альтруїзм, гуманізм, благодійність, філантропія, милосердя, соціальна допомога, соціальний захист, соціальне забезпечення.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади соціальної роботи

Тема 1. Основні етапи становлення та розвитку соціальної роботи

Ключові поняття з історії становлення соціальної роботи. Зміст та історія виникнення термінів "альтруїзм", "милосердя", "гуманізм", "благодійність", "філантропія", "меценатство", "соціальне забезпечення", "соціальна допомога", "соціальна підтримка".

Періодизація історії соціальної роботи у світі: соціальна допомога населенню за часів античності; зміна парадигми допомоги в середні віки; соціальна підтримка населення в Новий час; становлення соціальної роботи в кінці XIX – на початку XX ст.; особливості розвитку соціальної роботи в світі протягом XX ст. – на початку XXI ст.

Тема 2. Філантропічний період в історії соціальної роботи

Благодійність у державах Стародавнього Сходу. Соціальне виховання та суспільна опіка у Стародавній Греції та Стародавньому Римі.

Релігійні вірування про виховання моральних якостей та благодійність. Зародження елементів соціальної підтримки у творчості давньогрецьких та давньоримських мислителів. Висвітлення проблем соціальної допомоги мислителями стародавньої епохи.

Тема 3. Виникнення та розвиток форм соціальної підтримки у слов'янських племенах та Київській Русі

Види допомоги та взаємодопомоги у давніх слов'янських племенах. Князівська благодійність та меценатство у Київській Русі (Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах), її продовження в історії Галицько-Волинського князівства.

Вплив християнства та роль православної церкви у піднесенні благодійності. Відображення ідей милосердя в пам'ятках давньоруської літератури.

Тема 4. Основні тенденції розвитку благодійності у Західній Європі, Росії та США в кінці XVIII ст. – на поч. XX ст.

Реформування системи опіки в епоху Просвітництва та розвитку нового суспільного устрою. Оформлення наукового етапу соціальної роботи у XIX ст.

Державна благодійність у другій половині XVIII – першій пол. XIX ст. Історичний поступ людства кінця XIX ст. – початку XX ст. та його вплив на зміни форм і методів соціальної підтримки населення.

Змістовий модуль 2. Основи системи соціальної підтримки та соціального забезпечення

Тема 5. Розвиток форм соціальної підтримки в XIV – на початку XX ст.

Основні напрямки допомоги населенню у XIV-XVIII ст. Розвиток форм соціальної допомоги у тогочасній Україні. Найвідоміші благодійники литовсько-польського періоду.

Діяльність братств. Соціальна підтримка населення у козацькій державі. Благодійна та меценатська діяльність гетьманів Б. Хмельницького, І. Мазепи, К. Розумовського та інших. Розвиток соціальної опіки в Російській імперії у другій половині XIX – на початку XX ст.

Тема 6. Система соціального забезпечення в СРСР

Формування радянської системи соціального забезпечення з 1917 – по 1930-ті роки XX ст. Боротьба з дитячою безпритульністю та бездоглядністю. Система допомоги людям з обмеженими можливостями, безробітним та іншим вразливим верствам населення. Становлення та еволюція пенсійної системи.

Основні тенденції у становленні радянської системи соціального забезпечення. Соціальна допомога населенню в період Великої Вітчизняної війни. Розвиток радянської системи соціального забезпечення в другій половині XX ст.

Тема 7. Соціальна робота в Україні за часів незалежності

Основні етапи та особливості еволюції різних форм соціальної підтримки населення в Україні. Соціально-економічна та демографічна ситуація в Україні.

Структура системи соціального захисту в Україні. Соціальне обслуговування населення. Соціальні служби для дітей та молоді.

Державна служба зайнятості України, її структура та завдання.

Тема 8. Державно-правові основи соціальної роботи в Україні

Нормативно-правові аспекти і соціальні гарантії захисту прав і свобод особистості. Основні принципи молодіжної політики в Україні.

Правові норми соціального захисту життя та охорони здоров'я населення.

Реалізація державних і галузевих програм соціальної підтримки різних категорій населення в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	п	лаб	інд. та с.р.		л	с	п	лаб	інд. та с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади соціальної роботи												
Тема 1. Основні етапи становлення та розвитку соціальної роботи	6	2		2		2						
Тема 2. Філантропічний період в історії соціальної роботи	6	2		2		2						
Тема 3. Виникнення та розвиток форм соціальної підтримки у слов'янських племенах та Київській Русі	6	2		2		2						
Тема 4. Основні тенденції розвитку благодійності у Західній Європі, Росії та США в кінці XVIII ст. – на поч. XX ст.	6	2		2		2						
Разом за змістовим модулем 1	24	8		8		8						
Змістовий модуль 2. Основи системи соціальної підтримки та соціального забезпечення												
Тема 5. Розвиток форм соціальної підтримки в XIV – на початку XX ст.	6	2		2		2						
Тема 6. Система соціального забезпечення в СРСР	6	2		2		2						
Тема 7. Соціальна робота в Україні за часів незалежності	8	4		2		2						
Тема 8. Державно-правові основи соціальної роботи в Україні	10	4		2		4						
Разом за змістовим модулем 2	30	12		8		10						
Усього годин	54	20		16		18						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Основні етапи становлення та розвитку соціальної роботи	2
2.	Філантропічний період в історії соціальної роботи	2
3.	Виникнення та розвиток форм соціальної підтримки у слов'янських племенах та Київській Русі	2
4.	Основні тенденції розвитку благодійності у Західній Європі, Росії та США в кінці XVIII ст. – на поч. XX ст.	2
5.	Розвиток форм соціальної підтримки в XIV – на початку XX ст.	2
6.	Система соціального забезпечення в СРСР	2
7.	Соціальна робота в Україні за часів незалежності	2
8.	Державно-правові основи соціальної роботи в Україні	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Основні етапи становлення і розвитку соціальної роботи	2
2.	Філантропічний період в історії соціальної роботи	2
3.	Виникнення й розвиток форм соціальної підтримки у слов'янських племенах та Київській Русі	2
4.	Основні тенденції розвитку благодійності у Західній Європі, Росії та США (з кінця XVIII до поч. XX ст.)	2
5.	Розвиток форм соціальної підтримки в XIV – на початку XX ст.	2
6.	Система соціального забезпечення в СРСР	2
7.	Соціальна робота в Україні за часів незалежності	2
8.	Державно-правові основи соціальної роботи в Україні	4

7. Індивідуальні завдання

Види індивідуальних науково(навчально)-дослідницьких завдань:

- підготовка статті до друку;
- виступ на наукових конференціях (друковані тези);
- участь у інтернет-конференціях;
- участь у студентських олімпіадах;
- конспект з теми (модуля) за заданим або власно розробленим студентом планом;
- презентація з теми (модуля) або вузької проблематики;
- розв'язування та складання практичних, ситуативних задач різного рівня з теми, модуля або курсу;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні розвідки тощо;
- розроблення навчальних та діагностичних тестових завдань;
- написання есе, творчих завдань тощо.

8. Методи навчання

Лекція (проблемна, лекція-конференція тощо); семінарські заняття (семінари-диспути, дебати та ін.); практичні заняття (ділові та рольові ігри, моделювання ситуацій тощо); консультації (групові, індивідуальні, дистанційні).

9. Методи контролю

Контроль знань з курсу «Історія соціальної роботи» здійснюється за кредитно-модульною системою. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Основними функціями оцінювання навчальних досягнень студентів вважаємо такі: контролююча, навчальна, діагностична, виховна. Це й визначає індивідуальні якості студента та його рейтинг. Відповідно до кредитної системи, що передбачає облік трудомісткості навчально-пізнавальної роботи студентів у кредитах, використовуємо схему

накопичення оцінок-балів, як системи оцінювання. Успішність студентів оцінюється за результатами поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль рівня знань здійснюється шляхом проведення тестувань, написання та перевірки творчих письмових завдань, усного опитування.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться під час останнього модуля та екзамену.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студентів відбувається на підставі наступних критеріїв:

1) Правильність відповідей (правильне, достатньо глибоке викладення теоретичних понять курсу).

2) Рівень усвідомлення матеріалу курсу та самостійність суджень.

3) Новизна навчальної інформації, рівень використання наукових (теоретичних) знань).

5) Вміння використовувати засвоєні теоретичні положення на практиці.

Відповідь студента оцінюється і за формою, тобто з точки зору логічності, чіткості, виразності викладу навчального матеріалу.

“ВІДМІННО” ставиться студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом, формою, обсягом. Це означає, що студент у повній мірі з програмою засвоїв навчальний матеріал, викладений на лекціях, в підручниках, володіє знаннями, на екзамені та практичних заняттях дає чіткі відповіді на поставлені запитання, а також при рішенні завдань показує знання не лише основної, але і додаткової літератури, нормативних джерел наводить власні судження, робить висновки, використовує знання з суміжних, галузевих дисциплін, вміє пов'язати вивчений матеріал з реальною дійсністю і легко використовує його для рішення практичних завдань. Мова студента повинна бути логічно обґрунтована і граматично правильна.

“ДОБРЕ” передбачає також високий рівень знань і вмінь. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять або категорій, невеликі помилки у мові і стилі викладу.

“ЗАДОВІЛЬНО” передбачає наявність знань лише основного матеріалу; студент відповідає по суті питання і в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь не повна, нечітка, містить неточності, дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність викладу матеріалу, відчуває труднощі, застосовуючи знання при рішенні практичних задач.

“НЕЗАДОВІЛЬНО” ставиться, коли студент не знає значної частини матеріалу курсу, допускає суттєві помилки при висвітленні основних питань, при формулюванні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, не може провести зв'язок між теоретичним матеріалом і сучасною дійсністю, не

може правильно вирішити конкретну задачу, зорієнтуватись в конкретній ситуації, робить велику кількість помилок в усній відповіді.

На кожному практичному студент може отримати максимум 100 балів, з яких за тезовий конспект – 30 балів, за логічну схему – 20 балів, за творче завдання – 30 балів, за тести – 20 балів.

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
10	10	10	20	10	10	10	20	

З метою перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної шкали оцінювання в традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS використовується такий порядок:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД) «Історія соціальної роботи» – пакет навчально-методичних матеріалів: плани семінарських, практичних занять і методичні вказівки до них, питання для самоконтролю, до модульного контролю, екзамену, завдання для самостійної та індивідуальної науково-дослідницької роботи.

12. Рекомендована література

Базова література

1. Аалтонен Е. Система соціального захисту і соціальної освіти у Фінляндії // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – №1-2. – С. 31-38.
2. Антология социальной работы: в 5 т. – Т. 3. Социальная политика и законодательство в социальной работе / Сост. М.В. Фирсов. – М.: Сварогъ, 1995. – 544 с.
3. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку / Р.Х. Вайнола, А.Й. Капська, Н.М. Комарова та ін. – К.: Академпрес, 1999. – 122 с.
4. Галагузова М.А., Лушников А.М., Дорохова Т.С. История социальной педагогики: хрестоматия-учеб.: учеб.пособие для студ. ВУЗов / под ред. М.А. Галагузовой. – М.: Гуман. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 544 с.
5. Горілий А.Г. Історія соціальної роботи в Україні: Курс лекцій. – Тернопіль, 2001. – 66 с.
6. Мигович І.І. Соціальна робота (вступ до спеціальності). – Ужгород, 1997. – 190 с.

Додаткова література

1. Дем'яненко Н.М. Генеза соціальної роботи в Україні // Постметодика. – 2001. – №2.
2. Добročинність в Україні: минуле, сучасність, майбутнє / автор-упоряд. В.Халецький. – К., 1998. – 54 с.
3. Зверєва І.Д., Безпалько О.В., Марченко С.Я. та ін. Соціальна робота в Україні: навч.посіб. / За заг.ред.: І.Д.Зверєвої, Г.М.Лактіонової. – К.: Науковий світ, 2003. – 233 с.
4. Зезина М.Р. Система социальной защиты детей-сирот в СРСР // Педагогика. – 2000. – №3. – С. 58-67.
5. Зінченко А. Безпритульність як соціальне явище (до історії розв'язання проблеми) // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 1-2. – С. 78-85.
6. Иванов Е. "Орден милосердия" матери Терезы // Освіта. – 1999. – №8. – С. 20.
7. Коляденко С.М. Методика і технологія викладання історії соціальної роботи у системі підготовки майбутніх соціальних педагогів // За ред. О.А. Дубасенюк: зб.наук.-метод. пр. – Житомир: ЖДУ, 2004. – 261 с.
8. Мартинчук Л. Швеція – країна соціально захищених громадян // Соціальний захист. – 2000. – №9. – С. 47-50.
9. Мигович І. Історичні корені й традиції благодійництва // Соціальний захист. – 1996. – №4. – С. 78-87.

10. Ніколаюк Т. Соціальне забезпечення робітників України у 1929-1934 рр. // Соціальний захист. – 1999. – №2. – С. 74-76.
11. Семигіна Т. Володимир Полтавець і школа соціальної роботи // Соціальний захист. – 2001. – №7. – С. 49-52.
12. Слабошпицький М. Українські меценати // Березіль. – 2001. – №1-2. – С. 124-151.
13. Социальная работа / Под ред. проф. В.И.Курбатова. – Р.-на-Дону: Феникс, 2000. – 576 с.
14. Социологический энциклопедический словарь // редактор-координатор Г.В.Осипов. – М.: Инфра-М – Норма, 1998. – 488 с.
15. Соціальна робота в Україні: перші кроки / Під ред. В. Полтавця. – К.: Видавничий дім "КМ Асасієтіа", 2000. – 236 с.
16. Теперман В.А. Пенсионные реформы в Латинской Америке // Проблемы прогнозирования. – 1998. – №4. – С. 135-147.
17. Тетерский С.В. Введение в социальную работу: учебное пособие. – М.: Академический проект, 2001. – 496 с.
18. Технологии социальной работы: учебник под общ. ред. проф. Е.И. Холостовой. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 400 с.
19. Трубич С.Ю., Швець В.Є. Формування системи соціального страхування // Фінанси України. – 2000. – №2. – С. 110-114.
20. Фирсов М.В. История социальной работы в России: учеб. пособие для студ. ВУЗов. – М.: Владос, 1999. – 256 с.
21. Циткилов П.Я. История социальной работы: Учеб.пособ. для студентов вузов. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 448 с.
22. Чернівський В., Петрівська Є. Українське меценатство: відродження традицій // Освіта. – 2000. – 14-17 червня (№27). – С. 9.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ «ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

1. Зміст та історія виникнення понять «альтруїзм», «гуманізм», «милосердя».
2. Зміст понять «філантропія», «благодійність», «соціальне страхування».
3. Проблеми періодизації вітчизняної соціальної роботи.
4. Основні етапи розвитку соціальної роботи за кордоном.
5. Види допомоги у давніх слов'ян.
6. Князівська благодійність у Київській Русі.
7. Суб'єкти, об'єкти та напрямки соціальної допомоги у Київській Русі.
8. Вплив введення християнства на Русі на благодійність.
9. Діяльність братств в Україні.
10. Соціальна підтримка та захист в козацькій державі.
11. Створення та діяльність благодійних товариств у ХІХ – на початку ХХ ст.
12. Найвідоміші українські меценати та благодійники.
13. Створення та діяльність Товариства Червоного Хреста.
14. Соціальна політика радянської влади стосовно вразливих верств населення, селянства у 1920-1930-тих роках ХХ ст.
15. Становлення та розвиток системи пенсійного забезпечення в СРСР.
16. Формування системи соціального забезпечення в період з середини 1940-х р. – до кінця 1980-х р.
17. Основні підходи та моделі соціальної підтримки населення у сучасному світі.
18. Спільне та відмінне між європейською та американською системами соціального захисту.
19. Міжнародні документи, що регулюють соціальну роботу.
20. Міжнародні організації у галузі соціальної роботи.
21. Історія соціальної роботи в країнах Азії.
22. Історія соціальної роботи в США.
23. Історія соціальної роботи в Канаді.
24. Історія соціальної роботи у Великобританії.
25. Історія соціальної роботи в Німеччині.
26. Історія соціальної роботи у Франції.
27. Основні особливості професіоналізації соціальної роботи в західних країнах в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.
28. Основні тенденції розвитку системи соціального обслуговування на сучасному етапі у Західній та Східній Європі: загальне та відмінне.

29. Система соціального обслуговування та соціальних служб в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.
30. Соціально-економічна та демографічна ситуація в сучасній Україні.
31. Формування системи соціального забезпечення в Україні на початку 1990 р.
32. Структура сучасної державної системи соціального захисту.
33. Соціальне обслуговування населення в Україні в сучасних умовах.
34. Соціальні служби для молоді та дітей в Україні.
35. Діяльність Державної служби зайнятості України.
36. Недержавні організації соціальної роботи в Україні.
37. Волонтерство у соціальній роботі в Україні на сучасному етапі.
38. Управління та менеджмент у соціальній роботі
39. Принципи менеджменту соціальної роботи.
40. Проектування як актуальний інструмент менеджменту соціальної роботи.
41. Структура професійної діяльності соціального працівника.
42. Сучасне трактування професіоналізму в соціальній роботі.
43. Професіоналізація соціальної роботи за кордоном.
44. Вплив на розвиток соціальної роботи з боку церкви, меценатів, держави.
45. Основні підходи та моделі соціальної підтримки населення в сучасному світі.
46. Міжнародні документи та організації у галузі соціальної роботи.
47. Основні тенденції розвитку системи соціального обслуговування на сучасному етапі у Західній та Східній Європі: загальне та відмінне.
48. Міжнародні організації у галузі соціальної роботи.
49. Зміст Декларації прав дитини, Конвенція ООН про права дитини.
50. Основні положення Європейської соціальної хартії.
51. Основні положення Загальної декларації про права людини.
52. Поняття «проблемна ситуація» в контексті соціальної роботи.
53. Проблемно-орієнтований підхід до соціальної роботи.
54. Особистість маргінального типу.
55. Особливості діяльності соціального працівника у вирішенні проблем алкоголізму та наркотизму в молодіжному середовищі.
56. Соціальна робота з мігрантами.
57. Соціальна робота з особами, що зазнали емоційного вигорання.
58. Соціальна робота з жінками як один з напрямів соціальної роботи.
59. Моделі соціальних служб для жінок.
60. Становлення соціальних служб для жінок в Україні.